

Motion till riksdagen

1985/86:Jo236

Maj Britt Theorin m. fl. (s)

Kvalitet som mål för livsmedelsproduktion

Det borde vara ett oavvisligt konsumentkrav att vi skall kunna köpa mat som är fri från gifter och skadliga ämnen. I takt med olika rapporter om hur vår mat produceras växer oron hos många människor över kvaliteten i våra livsmedel.

Den intensiva djuruppfödningen har lett till sjukdomar bland djuren som dels förorsakat djuren stort lidande, dels inneburit risk för sämre livsmedelsråvaror. Debatten kring detta har varit stark, och många konsumenter finner det oetiskt att producera mat under sådana betingelser. Den senaste tidens avslöjanden om djurhållningen har kraftigt ökat konsumenternas misstänksamhet mot livsmedelsproduktionen. Om inte alla inblandade i tid inser de förändringens vindar som blåser kan det sluta illa för hela den svenska livsmedelsproduktionen.

Maktkoncentrationen i distributionsledet är mycket stark. I stor utsträckning styrs hela sortimentet av de tre grossistkedjor som förser hela den svenska detaljhandeln med varor. För att klara de långa transporterna tillsätts en mängd kemikalier i livsmedlen. För att öka hållbarheten används i dag ca 6 000 olika kemiska tillsatser. Denna hållbarhet utnyttjas sedan för att ytterligare driva på stordriften. Grossisternas krav på lång hållbarhet och transporttåliga produkter innebär också att svenska livsmedel likriktas i smak och utseende och konsistens. För att hålla länge måste maten dessutom smaka lika.

Hur bekämpningsmedelsresterna långsiktigt påverkar markens ekosystem vet vi inte med säkerhet. Men vi vet att konstgödsel utarmar jorden på mull och mikroorganismer. Ingen ifrågasätter heller ett samband mellan kemikalier i miljön och folkhälsan. Sambandet mellan kost och cancer har med allt större säkerhet kunnat fastläggas. Redan på 1970-talet lanserades i USA de första teorierna om att hälften av alla cancerfall orsakats av kosten, och den svenska cancerkommittén anser att minst 30 % av alla cancerfall kan bero på kostfaktorer. Mer grönsaker och frukt och mindre fett är en rekommenderad väg.

För att komma till rätta med problemen krävs en omläggning av jordbruksproduktionen. Kvaliteten på livsmedel har eftersatts och kvantitativa mål har skjutits i förgrunden. Detta förhållande måste nu vändas på.

Det av regeringen föreslagna forskningsprojektet ser vi som positivt men mer långsiktigt. I avvaktan på resultat från forskningen kan en rad åtgärder vidtas redan nu.

För det första måste *kvalitetskravet* på livsmedel bli överordnat mål i statens *livsmedelspolitik*. Detta betyder därmed också en omläggning av

regleringssystemet. Kvalitetsstödet till bönderna bör omfördelas så att det blir lönsamt att satsa på kvalitet i stället för kvantitet.

Staten måste mer aktivt ta itu med kvalitetsbegreppet än hittills. Det kan ske genom lagstiftning med utökad och förbättrad innehållsdeklaration eller genom kompletterande märkning. En väg kunde vara att utveckla ett märkningssystem där varans kvalitet bedöms efter mängden svenska, naturliga och näringsmässigt riktiga råvaror. Konsekvensen blir att om en varas hållbarhet beror på främmande tillsatser bör det innebära en lägre kvalitetsmärkning.

För konsumenternas del är det också viktigt att regleringssystemet görs överskådligt och begripligt. I dag kan knappast ens experter förstå regleringssystemet.

Ekonomisk stimulans bör utgå till bönder som odlar med alternativa metoder utan konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Den mark som i dag ger överskottsproduktion bör användas till försök med alternativ giftfri odling.

Alternativa odlingsformer måste aktivt stimuleras på olika sätt. Det ekonomiska stöd om 5 milj. kr. som föreslås i budgeten är bra men det krävs också en medveten satsning på utbildning i alternativa växtodlingsformer. Värderingar och s. k. rationella ekonomiska skäl tenderar annars att förpassa dessa initiativ och metoder åt sidan.

Den senaste tidens avslöjanden om djurkadaver i fodermedel och brister i djurhållningen visar att också utbildningen för animalieproduktionen behöver förbättras.

Regeringen har tidigare i proposition till riksdagen dragit slutsatsen att "förhållandena inom industri- och handelsleden bör utredas ytterligare. Likaså bör en samlad utvärdering ske av frågan om livsmedlens kvalitet". Vi anser att den senaste tidens händelser ytterligare förstärkt behoven av en sådan samlad utvärdering och förutsätter att den med det snaraste redovisas.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen fastställer *kvalitet* som överordnat mål för statens livsmedelspolitik,
2. att riksdagen uttalar att kvalitetsstödet omfördelas så att det blir lönsamt att satsa mer på kvalitet än kvantitet,
3. att riksdagen uttalar att ett kvalitetsmärkningssystem för livsmedel bör utvecklas,
4. att riksdagen uttalar att utbildning i alternativa odlingsformer förstärks och att utbildningen för animalieproduktionen förbättras.

Stockholm den 24 januari 1986

Maj Britt Theorin (s)

Maj-Lis Lööv (s)

Marita Bengtsson (s)

Evert Svensson (s)

Mona Sahlin (s)